

léta stara deklica nekiga kajžerja s svojim okoli 6 lét starim bratcem in s sosedovim fantikom enake starosti na njivo k pastirskemu ognju. — Preblizo ognja stopivši deklici, se oblačilec užgè — sačne na vès glas vpiti, in že vsa v plemenu proti domu skakljaje mater na pomoč kliče; ali predin ji je pomoč došla, je bilo revšče že vse ogorelo. — Še tisto noč je ubogo dete v velicah bolečinah umerlo. — Oče in mati po njem žalujeta — pa je prepozno. Starsi! starsi! pazite boljši na svoje nedolžne otroke. —

Pri nas ni létas otročje vsakdanje šole; vzrok je ta, kër noče nihče derv zastonj za šolo dajati. — Popred je kantonska gosposka skerbela, de so se dobile, zdaj pa je to skerb v nemar pustila.

Že skorej dvé léti je učitelj Leopold Kančnik, iz svojiga za šolske derva založil, zdej nemore več, kër se sam v revnim stanu znajde, — torej nima šole. — Uka željni otroci hodijo oprashaevat, kdaj se bo šola začela? pa se jim nemore nič zagotovo povedati. Kdo je tega kriv?! —

Velki zbor slovenskiga družtva v Ljubljani 22. listopada.

Práv veliko ljudi se je snidilo v zboru iz mnogih krajev in raznih stanov. Posebno veliko je bilo duhovnih gospodov iz dežele, pa tudi dokaj kmetov, šolske mladosti in gospóde, na galerii se clo veliko žensk, ki so z veseljem poslušale domorodne govore in pomenke. Vodja je začel zbor s primernim nagovorom, kterimu so sledili govori zastran družtvenih reči 4 odbornikov, potem se govori 4 udov. Odbornik gosp. Cigale, slavnj vrednik Slovenije, je zapisnik (protokol) pisal. Pomenki so bili práv živi in serčni. Sklep, v kterim smo „slavo“ povzdignili presvitlimu Cesarju, banu Jelačiću, branitelju Avstrije in Slovanov, sestricam, družbam slovenskim, verlim domorodcam, vsim Slovanam in vsim dobrim Avstrijanam, je bil posebno vnet. Govore zboru bomo po versti svojim bravcam podali, cele ali ekrajšane, kakor jih imamo. Začnemo tedej z nagovorom predsednika, Dr. Bleiweisa, ki je tále bil:

Naše družtvo, dragi moji! je dete novih časov, ktere so nam naš Cesar z ustavo dali.

„Bodi svitloba vsim narodam avstrijskim“ — so mili Cesar Ferdinand 15. dan sušcatega léta rekli — in svitloba je bila! — sonce nove sreče, sonce svobode je zasijalo narodam vsim. Zdej, zdej so dobile besede rajneiga Vodnika še. le svoj pravi pomén — ne Napoljonu, našimu Ferdinandu veljajo besede:

Ferdinand reče:
Ilirija vstan!
Vstaja — izdiha:
Kdo kliče na dan?

Ferdinand te kliče, Ferdinand, naš mili Cesar!

Spomlad svobode je pognala mnogo mnogo cvetlic, in novo življenje je začelo kliti po celim Avstrijskim.

Ena teh spomladanjkih cvetlic je tudi naše slovensko družtvo. Nježna cvetlica je bila ob rojstvu, kakor vsaka šibka, mlada stvarica, goreče sprejeta od mnogih, — hudo tudi sovražena od drugih. Pa zdrava korenina cvetlice se je branila naprotnim viharjem, in je v mnogih težavah krepko življenje dognala do 6. rožnika pod perutami njene slovenske matere na Dunaji.

6. rožnika se je ustanovilo, kar je poprej le začasno (provizorno) bilo, in nova doba se je začela, veselejši rast mlade cvetlice, kër se je od

dne do dne več vertnarjev prikazalo, ki so začeli za domačo cvetlico skerbeti. Marsikter vihar je pa vunder še čez njo planil, marsikter sovražnik jo je hotel še poteptati — pa zastonj je bilo vse! Pod varstvom mnogih domorodcov, po celi Slovenii razkropljenih, je poganjala zmirej krepkejši korenine — dokler je 10. in 15. dan kozoperska očitni sad dozorila, ki je bil vsim verlim domorodcam všec, in nad kterim so še clo njeni sovražniki dopadajenje našli — ta sad sta bila razglasa Slovincam ob času poslednjih Dunajskih prekucij.

Odsihmal je nastopilo slovensko družtvo tretjo dobo, v kteri je odbor na svojo roko razširil namén družtvenih postáv po potrebi sedanjiga časa, nadjajoči se, de boste danes poterdili, kar je odbor v prid domovine začasno sam sklenil. —

Vse važniši dozdanje opravila slovenskiga družtva Vam bojo danes zvesto na znanje dane. De se odbor ni ne truda, ne protinstva bal, in de je bila njegova volja živa in goreča — zato Vam zastavam svojo vest. Če pa vsiga vunder nismo storili, kar bi morebiti treba bilo, — in če je marsiktero delo tudi pomanjkljivo ostalo, nam ne boste za zlo vzeli, kër véste, de vsak začetek je težaven.

Z veseljem bomo danes sprejeli Vaše opombe, Vaše svete v prid naše mile domovine. Odkritoserčno govorite, prosimo Vas, česar želite. — po domače, kakor zvesti prijatli se pomenimo, kaj bo še storiti, in kako nej se stori.

Vse se giblje, vse živi zdej po slovanskih deželah, povsod slovanska reč veselo klije! Pa — veliko dela nas še čaka.

Ktere opravila pa nej nam bodo zdej nar perve, nar imenitniši? Dovolite mi svoje misli v tem predmetu razodeti, in jih Vam v prevdark ponuditi.

Nar perva, nar silniši potreba je omikanje našiga prostiga ljudstva, in vsih omikanih Slovincov nar zvetejši skerb nej bo: prostimu, dolgo zanemarjenimu ljudstvu iz tmin nevednosti na luč omikanosti pomagati.

„Tudi naroda otes je slavniga čina poslopje, šerčno tesači tedaj, strežniki dvignite se!

Žile odpri globočine rudar, ozri se po zlatu, Jekla ne zabi o tem, cene junaške je znak.

Šcer pa izročimo vse Velikimu Mojstru višave?“

Ste slišali perviga slovenskiga pesnika besedo:

„Tudi naroda otes je slavniga čina poslopje!“

Naše ljudstvo, kterimu čast in hvala gré, de si je v teku časov čisto pobožnost ohranilo, je dobriga serca in pa bistriga uma. De je pa v vednosti zaostalo, ni toliko ljudstvo krivo, kakor žalostni poprejšnji čas, ki mu je le malo pomočkov ponudil, de bi se bilo v mnogih vednostih izurilo. V njegovim maternim jeziku se je le malo pisalo, nemsčkiga jezika pa revčiki niso razumeli. Ali je tedej moglo drugačibiti? Molitevne in pobožne bukve in pa pesmi: to je bilo skorej vse slovstvo poprejšnjih časov. Bog nas obvari, de bi molitvene bukve zame-tovali, ktere so ljudstvu potrebne, — pa tudi ne, de bi slavnih pesniških del po vrednosti ne čislali, ki so prava omika sleherniga jezika, — ali to je vse premalo za otes prostiga ljudstva! Kmetijska krajnska družba pod predsedništvam grofa Vuka Lichtenberga, mnogo zasluženiga rodoljuba, s svojimi rodoljubnimi udi je bila perva, ki se je v letu 1843 usmilila uboziga kmeta, de mu je začela z izdajo mnogih koristnih bukev v maternim jeziku luč mnogih vednost prižigati. Pa v 5 léti se ne da popraviti, kar je bilo sto in sto lét zamujeniga — in tako je stopilo naše prosto ljudstvo v sedanjo novo dobo, kakor okorno dete, ki pervikrat na noge stopi. Svo-

bodnost mu je bila oznanjena — pa kako je večidel izmed ljudstva svobodnost razumel? „Zde je vse preč, zde je vse frej“, se je slišalo krog in krog, in šuntarji in podpihovavci so imeli vernih poslušavcov dovelj! Hvala Bogú, de so naši kmetje prebrisane glave in de svojih ušes niso popolnoma zaperli podukam svojih duhovnih pastirjev in svoje dobromisleče gosposke, in de so poslušali opomine časopisov, ki so jim odkritoserčno resnico razlagali. Tako jih je njih prirojeni razum in njih poštenje obvarovalo, de zapeljivcam niso vsiga verjeli in de so si lepo imé mirnih deželanov ohranili tudi ob času nevarnih prekučij.

(Konec sledi.)

Kaj se v državnim zboru godí.

Druga séja državniga zbora v Kromerizu 27. listopada je bila zavoljo dvéh reči silno imenitna. Pervi zató, kér je po hudim pričkanji večina poslancov zavérgla in vničila vse zapisnike tistiga državniga zbora, ki se je v poslednjih 4 dnéh kozoperska z Dunajskim puntam péčal. — Drugič pa zató, kér je v ti séji prvi minister, knez Švarcenberg, pričo vsih poslancov razglasil pogravitne vodila, po kterih se bojo novi ministri v vsih svojih djanjih ravnali. Skorej po vsakim odstavku ministroviga govora je donél glas dopadajenja po zbornici — in zares! boljšiga za nas vse si skorej ne moremo želéti, kakor so ti nameni novih ministrov. Tako sodijo vsi pošteni in pametni ljudje. Poslušajte pogravitniši vodila, in tudi Vi boste enako sodili.

„Mi hočemo — pravijo novi ministri — iz celiga serca in brez ovinkov novo ustavno vlado našiga cesarstva. — Vsi narodi morajo enake pravice zadobiti. — Pred postavo nima noben razloček med enim ali drugim človekam biti. — Opravila v kancelijah imajo očitne biti. — Soseske se imajo po svobodnih soseskih postavah v svojih rečéh same vladati. — Vsaka dežela našiga cesarstva nej se v svojih notranjih rečéh sama vlada; vse skupej pa stojé pod eno mogočno oblastjo. — Nadjamo se, de bo državni zbor berž berž ustavo dodelal. — Urade (cesarske gosposke) bomo po potrebah sedanjih časov premenili in skusili prihodnjo vlado takó napraviti, de bo menj uradnikov treba. — Vse pravice, ktere so Cesar svojim ljudstvam obljubili, bomo krepko varovali, de se jim elo nobena ne krati — pa bomo tudi zvesto skerbeli, de se bo vse to zgodilo, brez kogar ne more prava svoboda obstati. — Ministerstvo ne bo oviralo in zaderževalo svobodnih občnokoristnih naprav, marveč se bo prvo poprijelo vsaciga praviga svobodniga napredka. — Kmetje, odvezani poprejšnjih gruntnih zavéz, že komej pričakujejo napovedane postave zvediti, po kakošni viži in meri se bo zgodilo rešenje poprejšnjiga podložtva, in koliko bo tisti del znesel, ki bo po pravični primeri na nje prišel. — Skerbeli bomo, za take naprave, de bojo vsakimu njegove pravice, njegovo premoženje obvarovano. — Tiskarnicam, družbam in narodni straži bomo primerne postave dali. — Uradnije (gosposke) bomo krepko podpirali v njih postavnih opravilih. — De bo Dunajsko mesto, berž ko bo moč, rešeno ojstre pa potrebne vojaške oblasti, si bomo zvesto prizadevali. — Na Laškim se ima po storjenim miru popolna pravica zgoditi narodnosti tega ljudstva. — Narodnost je nar sveteljši pravica vsaciga ljudstva, in zatiranje te pravice in odpad neke stranke na Ogerskim od avstrijanskiga cesarstva je zoper Madžare na noge spravilo vse druge narode ogerske krone, ki si ne pustijo vzéti svojih svetih pravic. — Prihodnjic imajo vse dežele in vse ljudstva avstrijanskiga cesarstva le v eno močno truplo zedi-

njene biti. — Od kake druge zvéze z Nemčijo, razunte, ki je dozdej bila, se ne more tako dolgo nič govoriti, dokler ni novo stanje Avstrije po svoji poti, pa tudi novo stanje Nemčije po svoji poti ustanovljeno; ko se bo Avstrija po svojim, Nemčija pa tudi po svojim ustanovila, potem se bo vidilo, kako se bo razmera med tema državama napraviti móгла. — V vsim bomo varovali prid in čast Avstrije in nikakor ne bomo terpeli, de bi se kaka ptuja država v naše notranje oprave vtikala. — To bojo vodila našiga ravnanja; resnično smo jih razložili, kér brez resnice ni zaupanja, in brez zaupanja ne more ministerstvo z državnim zborom edine poti iti.“

Ali ste slišali, dragi bravci, krepko pa svobodno besedo novih ministrov? Ali vam ni vse po volji? Gotovo dè. Mi pa pravimo: „Slava takim možem, slava ministru Stadjonu (nekdanjimu Teržaškemu poglavarju), ki nam je porok, de bo z močno roko vižal notranjo vlado po poti prave svobode! Bog daj, de bi vse po sreči šlo, in de bi kmalo prerrojeno Avstrijo imeli!“

Kje ste zde podpihovavci in zmotnjavci, ki ste zmirej tulili, de nam bojo Cesar vse nazaj vzéli? Ali vam ne obide sramota, ko ta govor ministrov berete, kteriga so razglasili v obličji celiga sveta! Vémo, de vam je žal, de imamo take svobodoljube ministre, ki vam niso po volji, kér so vas osramotili, de si ne upate od sramote na dan! Vsi pošteni ljudje pa na glas vpijejo: Bog živi Ferdinand! Bog živi ministre! Bog živi dobromisleče poslance!

Gospod Ambrož v Mirniški okolici.

Dne 17. in 18. pret. mesca je bil gosp. Ambrož, Dunajski zborni poslanec, našo stran obiskal. Bil je v Mokronogu in št. Rupertu. Tudi jez sim z več drugimi imel priložnost ž njim zastraen mnogih reči današnjih časov govoriti. Akoravno ne moremo opustiti, gosp. Ambroža o tem grajati, de se je nekterim levičnikom državniga zbora preveč udal, vender — čast komur čast gré — moramo spoznati, de je Ambrož vender z dušo in telesam Slavjan. — Vsi pričijoči smo mu enoglasno povedali, de občni glas slovenskiga naroda ne želí nemške zavezne deržave pod frankobrodsko vlado, ampak edino in močno Avstrijo s popolno enakimi pravicami vsih Avstrijanskih narodov. Povedali smo mu naprej, de Slovenci po nobeni ceni nočemo poprejšnjih časov, v kterih svobodnosti nismo poznali, pa po nobeni ceni nočemo tudi ne republike, ne brezpostavnosti, ampak ustavno samovlado na svobodni podlagi. — Ojstro je bilo naše obojestransko besedovanje, vender smo se prijazno ločili, z veseljem zaupanjem, de je gosp. Ambrož občni glas našiga naroda jasno razumel in terdno sklenil, naše potrebe v zboru krepko zagovarjati, in nas vsake nezgode serčno braniti. *) Slišimo, de se je od tod v Kromeriz podal. Irkič.

*) Novice bojo pazljivo gledale na prihodnje obnašanje slovenskih poslancov in ga svojim bravcam oznanovale. Kar bo dobriga, bojo z veseljem očitno hvalile, kar bo napčniga, bojo pa tudi očitno grajali. Nikdar se niso in se tudi prihodnjic ne bojo ravnale le po osébi, ampak le potem, kar oséba govori in dela. Govorjenje in dela so predlóg, po kterim se pravično sodi. Novice so na glas hvalile gosp. Ambroževo obnašanje, ko je bilo hvale vredno, in so z veseljem oznanile, kar je za nas storil. Pa naravnost so mu tudi očitale, kar je napčniga storil. Če se dela premenijo, se mora tudi razsodba premeniti, ako razsodba ni enostranska (partheyisch). Kakor smo v poslednjim času gosp. Ambroževo obnašanje grajali, bomo prihodnjic z veseljem očitno hvalili, kar bo hvale vredniga storil. Sicer pa tudi mi práv serčno želimo, de bi se obljube pričijočiga dopisa iz Mirne spolnile. Po odgovoru gosp. Ambroža iz Kromeriza, kteriga bomo drugo pot bravcam oznanili, kér smo ga za pričijoči list prepózno dobili, zamoreno upati, de gosp. Ambrož ne bo pozabil dolžnost slovenskiga poslanca. Vredništvo.